

ПРАБЛЕМЫ ФАРМІРАВАННЯ МЕХАНІЗМА ЗАБЕСПЯЧЭННЯ САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЙ БЯСПЕКІ ПРАМЫСЛОВАГА СЕКТАРА З ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ ПРАФСАЮЗНАГА РУХУ

Дэфініцыя сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара, прадстаўленая з боку гледжання прафсаюзнага руху, дазволіла кваліфікаваць асновы сістэмнай будовы (метадалагічныя, метадычныя, аперацыйныя), метада дэкампазіцыі элементнага складу. Мэты фарміравання сістэмы знаходзяцца ў залежнасці ад больш важных і маштабных задач сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара, што і вызначае прызначэнне сістэмы. Пры гэтым цяжкасці сацыяльна-эканамічнай бяспекі фармулююцца з двух пазіцый. Для пачатку з пункту гледжання абароны дзяржаўных і карпаратыўных сацыяльна-эканамічных інтарэсаў і прамысловага сектара як носьбіта дадзеных інтарэсаў. У гэтым выпадку адным з носьбітаў інтарэсаў выступае трыдавы калектыў, прадстаўніком якога з'яўляецца менавіта адпаведны прафесійны саюз. Па-другое, зыходзячы з патрэбы падтрымання характарыстык функцыянавання прамысловага сектара на небяспечным узроўні. У адпаведнасці з атрыманымі вынікамі намі распрацавана структурна-лагічная схема фарміравання сістэмы забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара.

D. M. SHVAIBA

PROBLEMS OF THE MECHANISM FORMATION OF ENSURING SOCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE INDUSTRIAL SECTOR FROM THE POINT OF VIEW OF THE TRADE UNION MOVEMENT

The definition of social and economic security of the industrial sector, presented from the point of view of the trade Union movement, helped to qualify the basics of the system structure (methodological, operational), the method of decomposition into elemental composition. The goals of the system formation depend on more significant and large-scale tasks of social and economic security of the industrial sector, which determines the purpose of the system. At the same time, the difficulties of social and economic security are formulated from two positions. To begin with, it is from the point of view of state protection and corporate social and economic interests and the industrial sector as a carrier of these interests. In this case workforce represented by the suitable Trade Union is one of the media of interests. Secondly, it is based on the need to maintain the characteristics of the industrial sector at a dangerous level. In accordance with the obtained results, we have developed a structural and logical scheme for the formation of the system of social and economic security of the industrial sector.

ШВАЙБА
Дзмітрый Мікалаевіч,

кандыдат эканамічных навук, дацэнт, старшыня Мінскай абласной арганізацыі Беларускага прафсаюза работнікаў хімічнай, горнай і нафтавай галін прамысловасці, член Дзяржаўнага экспертнага савета Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь, дактарант Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта

Уводзіны

Функцыянаванне прамысловага сектара і яго працаўнікоў звязана з працэсамі, якія гатовыя генэраваць разнастайныя па сутнасці небяспекі. Іх асаблівасці вызначае кола тактычных і стратэгічных задач забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара. Так, небяспекі, рэалізаваныя ў структуры і ўнутраным асяроддзі прамысловага сектара, вызначаюць тактычныя мэты, якія арыентаваны на знішчэнне ў кароткія тэрміны выяўленых неспрыяльных тэндэнцый [1, с. 245; 2; 3, с. 70].

Асноўная частка

Спецыфічнасць задач заключаецца ў тым, што іх дазвол спалучаецца з абсалютнай інфармацыйнай дапамогай – небяспека выяўленая; яе паходжанне і перадумовы

зразумелыя дзяржаве, прадпрымальніцкаму асяроддзю, прафесійным саюзам; вынікі магчыма ацаніць з дастатковай ступенню верагоднасці. З гэтай прычыны рашэнне гарантуецца рэалізацыяй у кароткатэрміновым перыядзе належных адрасна накіраваных мер фінансава-эканамічнага, кіраўніцкага, грамадскага, палітычнага характару, прыняцце якіх грунтуецца на параўнальна пэўным масіве інфармацыі. Верагодныя ж небяспекі настойліва патрабуюць больш доўгіх тэрмінаў для іх выяўлення, апісання і ацэнкі ступені неспрыяльнага патэнцыялу. Асобныя навукоўцы вызначаюць этап для бесстаронняй ацэнкі небяспекі сацыяльна-эканамічнага характару да 20 гадоў [4, с. 16]. У адпаведнасці з гэтым задачы па іх прадужыленні адносяць да стратэгічных. Гэта тлумачыцца тым, што інфармацыя, якая ўжываецца для даследавання верагодных небяспек, няпоўная і вы-

значыць яе дакладнасць, як правіла, няпроста, да таго ж трэба ўлічваць абмежаванасць інфармацыі, якая трапляе да прафесійных саюзаў. Пры гэтым ажыццяўленне верагодных небяспек абгрунтавана багаццем відавочных і няўных момантаў, кампазіцыя якіх фармуецца выпадкова. У сувязі з тым, што крыніцы небяспек маюць усе шанцы набываць як суб'ектыўны, так і аб'ектыўны характар, дадзеныя заключэнні ляжаць у плоскасці стратэгічных задач забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі [5, с. 4]. Ад іх вынікаў у многім залежыць сутнасць адносін краіны, суб'ектаў гаспадарання і прафесійных саюзаў у вытворчай сферы. Грунтуючыся на сфармуляваных умовах для рэалізацыі ўласцівасці абароненасці гаспадарчай сістэмы, палажэнняў падыходу функцыянальнасці ў частцы арыенціраў сацыяльнага станаўлення і вынікаў забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі, прапануецца наступнае пераразмеркаванне задач забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара з пункту гледжання прафесійных саюзаў (малюнак 1). Дазвол тактычных і стратэгічных задач забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі звязаны з патрэбай распрацоўкі адпаведнай метадалагічнай базы.

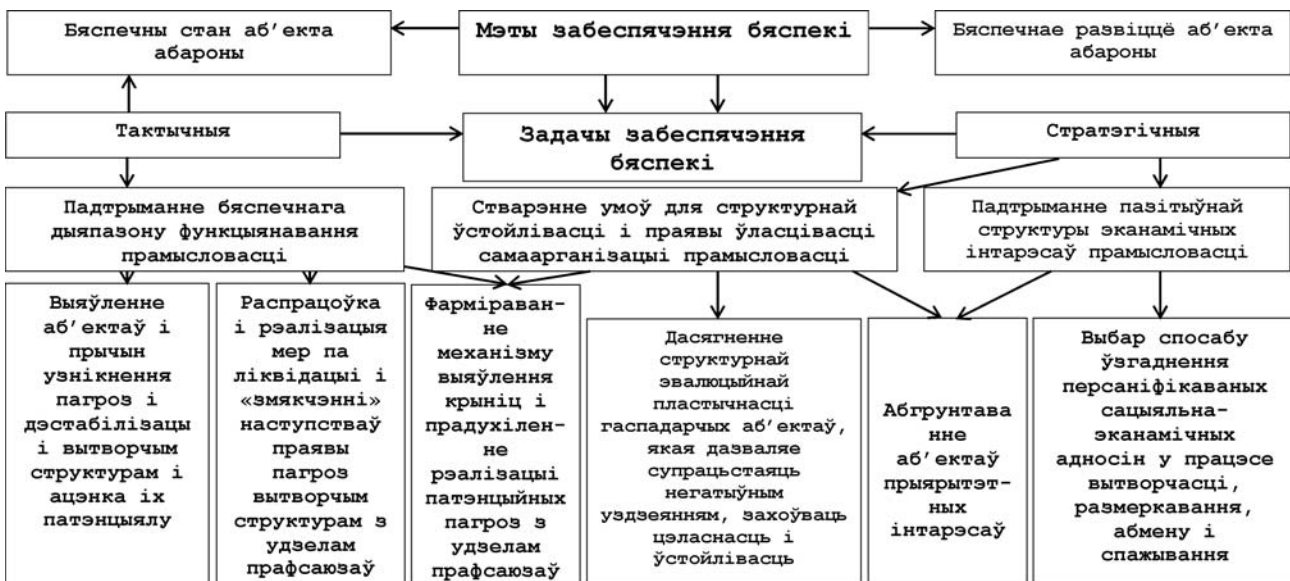
Распрацаваныя метадалагічныя падыходы ўтрымліваюць палажэнні, якія лагічна прымяніць для фарміравання сістэмы.

Разам з тым ні адзін з іх не лічыцца інтэгруючым у падобнай пабудове. З гэтай прычыны прапануецца аўтарскі расклад, які вызначае заканамерную базу структуры забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара. Сутнасць раскладу заключаецца ў тым, што праводзіцца дзяленне паміж прадметнай і аб'ектнай абласцямі сацыяльна-эканамічнай бяспекі і вылучаецца ўмова выніковасці механізму забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі. Для гэтага прынцыпова ўдакладніць паняцце сацыяльна-эканамічнай бяспекі па адносінах да

спецыфічнасці прамысловага сектара. Беручы пад увагу вынікі праведзенай аб'ектнай ідэнтыфікацыі, сацыяльна-эканамічная бяспека прамысловага сектара намі разглядаецца як абумоўленае прынцыповымі зменамі ўнутранага і вонкавага асяроддзя становішча яго вытворчага, крэдытна-фінансавога і наватарскага патэнцыялаў, які дазваляе структуры ў цэлым зберагаць дынамічную сацыяльна-эканамічную стабільнасць і, акрамя гэтага, якасць адаптыўнасці і самаўзнаўлення [6; 7].

Заканчэнне

Дэфініцыя сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара, прадстаўленая намі, дазволіла кваліфікаваць асновы сістэмнай пабудовы (метадалагічнай, метадычнай, аперацыйнай), метады дэкампазіцыі элементнага складу. Мэты фарміравання сістэмы знаходзяцца ў залежнасці ад больш важкіх і маштабных задач сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара, што і вызначае прызначэнне сістэмы. Пры гэтым цяжкасці сацыяльна-эканамічнай бяспекі фармулююцца з двух пазіцый. Для пачатку з пункту гледжання абароны дзяржаўных сацыяльна-эканамічных інтарэсаў і прамысловага сектара як носьбіта дадзеных інтарэсаў. Па-другое, зыходзячы з патрэбы падтрымання характарыстык функцыянавання прамысловага сектара на небяспечным узроўні. У адпаведнасці з дасягнутымі вынікамі намі распрацавана структурна-лагічная схема фарміравання сістэмы забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара з удзелам прафесійных саюзаў (гл. малюнак 2). Арыенціры стравання элементнай базы забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі арыентуюцца па накіраванасці прыярытэтных фінансава-эканамічных інтарэсаў, таму што яны фарміруюць логіку межэлементнага ўзаемадзеяння ў фінансава-эканамічнай сістэме грамадства. Па-іншаму кажучы, гэтыя інтарэсы ляжаць у базісе сацыяльнага вы-

Малюнак 1 – Базавыя задачы забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара з пункту гледжання прафесійных саюзаў
Крыніца: распрацоўка аўтара.

Малюнак 2 – Структурна-лагічная схема фарміравання сістэмы забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара з ўдзелам прафсаюзаў
Крыніца: распрацоўка аўтара.

бару методык забеспячэння дзяржаўнай бяспекі і яе разнастайных разнавіднасцяў. Праведзены намі аналіз палажэнняў палітычных дакументаў шэрагу дзяржаў, якія вызначаюць базу іх сацыяльна-эканамічнай бяспекі, паказаў, што яны нацэлены па масіву прыярытэтных фінансава-эканамічных інтарэсаў [8–13].

Класіфікацыя інтарэсаў і тэставанне суднясення з аб'ектамі абароны дэманструе, што пры ўмове ўзгаднення з мэтай сацыяльнага станаўлення яны маюць усе шанцы быць ужытыя ў якасці стратэгічных і тактычных арыенціраў забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі. Такі выбар пацвярджаецца тым, што ў праграмных дакументах сацыяльна-эканамічнага станаўлення

Рэспублікі Беларусь стратэгічныя арыенціры фармулююцца адпаведна прынятай соцыумам ідэі абароны дзяржаўных і грамадскіх інтарэсаў. Тактычныя арыенціры ляжаць у плоскасці аднаго з элементаў дзяржаўных інтарэсаў – фінансава-эканамічных інтарэсах прамысловага сектара. Пры іх канкрэтызацыі ўтвараецца аб'ект фінансава-эканамічных інтарэсаў, выбар якога абавязаны адказваць патрабаванням стратэгічных арыенціраў. Значыць, мэты сацыяльнага станаўлення таксама вызначаюць і тактычныя арыенціры, склад якіх абгрунтаваны бягучымі інтарэсамі прамысловага сектара і працоўных калектываў (іх прадстаўнікоў – прафесійных саюзаў) краіны.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Стиглиц, Дж. Цена неравенства: чем расслоение общества грозит нашему будущему : пер. с англ. / Дж. Стиглиц. – М. : Эксмо, 2015. – 508 с.
2. Новиков, А. А. Региональное неравенство в социально-экономическом развитии [Электронный ресурс] / А. А. Новиков // Наукоеведение. – 2013. – № 1. – Режим доступа: <http://naukovedenie.ru/PDF/48evn113.pdf>. – Дата доступа: 14.08.2017.
3. Поспелова, Е. Б. Экономическое неравенство и социальная справедливость на современном этапе развития России / Е. Б. Поспелова // Вестн. Омск. ун-та. Сер.: Экономика. – 2015. – № 4. – С. 68–71.
4. Борзых, Л. А. Мониторинг показателей экономической безопасности России в социальной сфере / Л. А. Борзых // Соц.-экон. явления и процессы. – 2015. – Т. 10, № 7. – С. 14–21.
5. Молчан, А. С. Влияние бедности и малообеспеченности граждан на экономическую безопасность государства / А. С. Молчан, В. Е. Байкевич, А. Д. Болгарская // Концепт. – 2015. – № 2. – С. 11–15.
6. Швайба, Д. М. Механизмы обеспечения социально-экономической безопасности / Д. М. Швайба // Наука и инновации. – 2018. – № 1 (179). – С. 31–34. – Режим доступа: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=59709511...8085092&EXT=pdf>. – Дата обращения 12.01.2018.

7. Швайба, Д. Н. Проблемные аспекты и формирование целей обеспечения демографической и социально-экономической безопасности Республики Беларусь / Д. Н. Швайба, П. Г. Ахраменко // Труд. Профсоюзы. Общество. – 2017. – № 4. – С. 13–18.
8. Концепция национальной безопасности Российской Федерации [Электронный ресурс] : утв. Указом Президента Рос. Федерации, 17 дек. 1997 г., № 1300 : в ред. Указа Президента Рос. Федерации от 10.01.2000 г. // КонсультантПлюс. Россия / ЗАО «Консультант Плюс». – М., 2017.
9. Комарова, Ж. Объединяющая идея государств СНГ / Ж. Комарова, А. Бойко // Наука и инновации. – 2006. – № 11. – С. 42–45.
10. Канцэпцыя нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь = Концепция национальной безопасности Республики Беларусь : зацв. Указам Прэзідэнта Рэсп. Беларусь, 17 ліп. 2001 г., № 390. – Мінск : [б. в.], 2001. – 55 с.
11. Концепция (основы государственной политики) национальной безопасности Украины [Электронный ресурс] : одобр. постановлением Верхов. Рады Украины, 16 янв. 1997 г., № 3/97ВР // Нормативные акты Украины / ЗАО «Информтехнология». – Киев, 2017.
12. Концепция национальной безопасности Республики Молдова [Электронный ресурс] : утв. Законом Респ. Молдова, 22 мая 2008 г., № 112-XVI // Законодательство стран СНГ / ООО «СоюзПравоИнформ». – Режим доступа: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=23303. – Дата доступа: 14.08.2017.
13. Концепция безопасности Союза Беларуси и России: утв. Решением Высшего Совета Союза Беларуси и России, 28 апр. 1999 г., № 3. – М. : Высший Совет Союза Беларуси и России, 1999. – С. 6–17.

27.06.2018